

รากฐานแห่งความยั่งยืน: การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในบริบทนวัตกรรมทางสังคมท้องถิ่นไทย

นิตา รัตนติลก ณ ภูเก็ต¹, ปิยะวัฒน์ เจริญศักดิ์^{1*}, และ เฉลิมพล จงวิฑูรกิจ²

¹ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพมหานคร

² มหาวิทยาลัยศรีปทุม แขวงเสนานิคม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

* Corresponding author: Work.piyawat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมทางสังคมเพื่อสร้างคลังปัญญาของเครือข่ายชุมชนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จและกลไกการขับเคลื่อนงานพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ศึกษาจากกลุ่มเป้าหมายจำนวน 55 พื้นที่ ครอบคลุมพื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยใช้กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป็นเกณฑ์ในการประเมินผลลัพธ์ทั้งทางตรง (Direct Impact) และทางอ้อม (Indirect Impact)

ผลการศึกษาค้นพบ "รหัสพันธุกรรมความยั่งยืน" (DNA of Sustainability) ที่เป็นจุดร่วมสำคัญของทุกพื้นที่ คือความสอดคล้องกับ SDG 3 (เป้าหมายที่ 3 สร้างหลักประกันการมีสุขภาพที่ดี และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกช่วงวัย) และ SDG 17 (เป้าหมายที่ 17 เสริมความเข้มแข็งให้แก่กลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูสภาพหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลก สำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน) ข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าบริบทของโครงการจะเป็นด้านผู้สูงอายุ ความปลอดภัยทางถนน หรือสิ่งแวดล้อม ความสำเร็จล้วนเกิดจากการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย (SDG 17) เป็นกลไกขับเคลื่อนหลัก ซึ่งนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายด้านสุขภาพ (SDG 3) เป็นผลลัพธ์พื้นฐาน และยังมีส่งผลทางอ้อมเชื่อมโยงไปยังเป้าหมายอื่น

บทสรุปของการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า การสร้างความยั่งยืนในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่จำเป็นต้องบูรณาการเรื่องสุขภาพเข้ากับกระบวนการสร้างพันธมิตรเครือข่ายอย่างเป็นระบบร่วมกัน การให้ความสำคัญกับ SDG 3 และ SDG 17 จึงไม่ใช่เพียงทางเลือก แต่เป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการยกระดับนวัตกรรมทางสังคมสู่ความยั่งยืนในบริบทท้องถิ่นไทย

คำสำคัญ: นวัตกรรมทางสังคม / เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน / เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ / สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี / ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

Foundations of sustainability: Driving SDGs through local social innovation in Thailand Environment

Nisa Rattanadilok Na Phuket¹, Piyawat Charoensak^{1*}, and Chalermphon Chongwitookit²

¹Thai Health Promotion Foundation (ThaiHealth), Thung Maha Mek Subdistrict, Sathon District, Bangkok.

²Sripatum University, Sena Nikhom Subdistrict, Chatuchak District, Bangkok

*Corresponding author: Work.piyawat@gmail.com

Abstract

This article is part of an initiative to promote social innovation for the establishment of a knowledge repository for local community networks. The primary objective is to analyze success factors and mechanisms for driving sustainable development within local administrative organizations belonging to the Healthy Community Network. The study examined 55 target areas across the Northern, Central, Northeastern, and Southern regions of Thailand, utilizing the Sustainable Development Goals (SDGs) framework as a criterion for evaluating both direct and indirect impacts.

The findings reveal a "DNA of Sustainability," a critical commonality across all study areas, characterized by a significant alignment with SDG 3 (Good Health and Well-being) and SDG 17 (Partnerships for the Goals). Empirical evidence indicates that regardless of project contexts—whether focused on elderly care, road safety, or environmental management—success consistently stems from employing collective participation of network partners (SDG 17) as the core driving mechanism. This approach leads to the achievement of health and well-being outcomes (SDG 3) as a fundamental result, while simultaneously generating indirect impacts that link to other development goals.

In conclusion, this study underscores that achieving sustainability in the operations of local administrative organizations within the Healthy Community Network requires a systematic integration of health promotion with network partnership processes. Prioritizing SDG 3 and SDG 17 is not merely an option but a necessary fundamental factor for elevating social innovation toward true sustainability within the Thai local context.

Keywords: Social innovation / Sustainable development goals (SDGs) / Local community networks / Good health and well-being / Partnerships for the goals

1. บทนำ

ท่ามกลางวิกฤตการณ์โลกที่มีความซับซ้อนของปัญหา เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ได้เปลี่ยนสถานะจากรอบแนวคิดระดับสากลสู่วาระแห่งการอยู่รอดที่ต้องอาศัยแรงขับเคลื่อนพื้นฐานจากชุมชน ซึ่งถือเป็นรากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้นการพัฒนาสังคมให้เกิดความสงบสุขและยั่งยืนได้นั้นมีจุดเริ่มต้นที่ความเข้มแข็งของท้องถิ่น ซึ่งมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาจึงต้องเชื่อมโยงมิติต่าง ๆ อย่างลงตัวผ่านการจัดการทุนทางสังคม โดยมุ่งเน้นการบูรณาการพลังท้องถิ่นทั้งด้านฐานทรัพยากร เครือข่ายสังคม ระบบความรู้ และวิถีวัฒนธรรม เพื่อยกระดับขีดความสามารถของชุมชนสู่การจัดการตนเอง (Self-Management) ในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ [3] สอดคล้องกับผลการประเมินความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นว่า ชุมชนท้องถิ่นจะมีความเข้มแข็งได้นั้นต้องครอบคลุมประเด็นสำคัญดังนี้ (1) ชุมชนท้องถิ่นมีความสนใจเข้าร่วมการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ด้วยตนเอง (2) ความพร้อมของบุคลากร งบประมาณ และองค์ความรู้ ที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ (3) การวางแผนและทำความเข้าใจกับพื้นที่ สร้างความร่วมมือและความเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน และ (4) การจัดการเรื่องทุนทางสังคมและศักยภาพของพื้นที่ [14] แม้ว่ารายงาน The Sustainable Development Goals Report 2024 จะมีการระบุว่ามียุทธศาสตร์ 17 ของเป้าหมายย่อยทั่วโลกที่มีแนวโน้มบรรลุผลสำเร็จ แต่บทพิสูจน์ที่แท้จริงกลับปรากฏชัดในระดับพื้นที่ว่า ความล้มเหลวส่วนใหญ่เกิดจากการขาดการปรับตัวให้เข้ากับภูมิสังคม การบรรลุเป้าหมายระดับโลกจึงเป็นไปได้ยากปราศจากการขับเคลื่อนด้านนวัตกรรมและการปฏิบัติกร่วมกันของสมาชิกในชุมชนให้ครอบคลุมมิติต่าง ๆ อย่างครบถ้วน [9]

การสร้างชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งต้องสอดคล้องไปกับนวัตกรรมทางสังคมด้วย เพราะนวัตกรรมทางสังคมในยุคใหม่ไม่ใช่เพียงเรื่องเทคโนโลยี แต่คือการออกแบบระบบอภิบาลใหม่ที่ยอมรับแผนชุมชนและข้อมูลจากพลเมืองให้มีสถานะเท่าเทียมกับแผนภาครัฐ ประเทศไทยมีต้นทุนทางสังคมที่เข้มแข็งผ่านเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกลุ่มทางสังคมที่กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาค แต่ปัญหาสำคัญคือนวัตกรรมในชุมชนมักถูกมองเป็นเพียงกิจกรรมย่อยที่ขาดการเชื่อมโยงเชิงระบบ อีกทั้งยังเผชิญกับข้อจำกัดด้านระเบียบงบประมาณและอำนาจการตัดสินใจที่ยังไม่เอื้อต่อการสร้างความยั่งยืนในระยะยาว การจะก้าวข้ามขีดจำกัดดังกล่าวจำเป็นต้องมีการถอดบทเรียนจากปฏิบัติการจริงที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเปลี่ยนจากภารกิจตามหน้าที่ให้กลายเป็นนวัตกรรมที่ตอบโจทย์ความยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม ปัจจุบันอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืนคือ ข้อจำกัดด้านโครงสร้างของรัฐที่มีลักษณะแยกส่วน (Silo Structure) และยึดติดกับขอบเขตทางปกครอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาจริงที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกันในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การสร้างความยั่งยืนจึงต้องอาศัยการขับเคลื่อนจากรากโดยเปลี่ยนผ่านไปสู่การสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ผ่านกลไกความร่วมมือของภาคประชาสังคมและภาควิชาการ เพื่อทลายข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและตอบโจทย์ปัญหาเชิงพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ [6] ดังนั้นการสร้างหลักประกันการมีสุขภาวะที่ดี และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกช่วงวัย (เป้าหมายที่ 3) เข้ากับการเสริมความเข้มแข็งให้แก่กลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูสภาพหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน (เป้าหมายที่ 17) จึงไม่สามารถแยกออกจากชุมชนได้

สำหรับบริบทของประเทศไทย มีการบรรจุหลักการการพัฒนาที่ยั่งยืน ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยกำหนดให้รัฐจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อใช้เป็นเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวทำหน้าที่เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ของประเทศให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกัน ทั้งนี้จากข้อมูลจาก SDG Index ในประเด็นสุขภาวะและการพัฒนาศักยภาพ ยังคงมีความท้าทายเกี่ยวกับปัญหาโรคติดต่อ เช่น วัณโรค โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) สุขภาพจิต การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ยังเหลื่อมล้ำ เป็นต้น [13] อีกทั้งยังมีจากสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 18 มีการเสนอให้มีการปรับกระบวนทัศน์เชิงนโยบายโดยการเสริมพลังให้ท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนิยามความยั่งยืนด้วยตนเอง ผ่านกลไกพื้นที่

กลาง [6] ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ The London School of Economics ที่ยืนยันว่าการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นปัจจัยเชิงบวกต่อความสำเร็จของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน [12]

บทความฉบับนี้จึงมุ่งเน้นไปที่การนำเสนอทางออกสำคัญ ซึ่งถือเป็นรหัสพันธุกรรมความยั่งยืน (DNA of Sustainability) ซึ่งในการศึกษานี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ United Nations Global Compact (2021) ที่นิยามถึงการฝังรากลึกของค่านิยมและกลไกการดำเนินงานเชิงระบบเข้าสู่โครงสร้างหลักของพื้นที่ โดยในการศึกษา 55 พื้นที่ต้นแบบพบว่ารหัสพันธุกรรมความยั่งยืน (DNA of Sustainability) ปรากฏชัดในรูปของการบูรณาการระหว่าง SDG 3 (เป้าหมายสุขภาพ) และ SDG 17 (กลไกภาคีเครือข่าย) ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกพื้นฐานที่ขับเคลื่อนให้เกิดผลลัพธ์การพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติอื่น ๆ ได้อย่างเป็นพลวัต [18] ทั้งนี้ กระบวนการขับเคลื่อนภาคีเครือข่ายจะส่งผลกระทบต่อเนื่องกัน การศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการพัฒนาความยั่งยืนแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาเป้าหมายใดในแต่ละพื้นที่ที่มีความชัดเจนย่อมส่งผลกระทบต่อเป้าหมายการพัฒนาอื่นให้สามารถประสบความสำเร็จไปด้วย [11] ซึ่งการนำรูปแบบวิถีคิดเชิง SDGs มาปรับใช้ในระดับพื้นที่จะเป็นการสร้างแต้มต่อเชิงยุทธศาสตร์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นในการสื่อสารและผลักดันวาระความยั่งยืนสู่ระดับสากล ทำให้บทเรียนจากการขับเคลื่อนในระดับฐานรากของไทยกลายเป็นกรณีศึกษาต้นแบบที่พร้อมจะแบ่งปันและสร้างผลกระทบเชิงบวกสู่สังคมโลก [11] การพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืนจึงต้องพัฒนาอย่างบูรณาการทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การศึกษา จิตใจ และประชาธิปไตย สร้างสังคมจากฐานที่แข็งแรงและมั่นคง การเคารพความรู้ในตัวตน และสร้างระบบการศึกษาที่ส่งเสริมสร้างสรรค์และความสุข [4] ดังนั้นการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานรากในบริบทสังคมไทยจึงไม่ใช่เพียงทางเลือก แต่เป็นกลไกบังคับพื้นฐานในการเปลี่ยนบทบาทของชุมชนจากการเป็นเพียงผู้รับการพัฒนา สู่การเป็นผู้สร้างสรรค์อนาคตที่มีศักดิ์ศรี เพื่อร่วมกันสร้างฉากทัศน์ความยั่งยืนที่เข้าถึงได้และไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังอย่างแท้จริง

2. วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จและกลไกการขับเคลื่อนงานพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่

3. ขอบเขตของการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ผลงานวิชาการของการสนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมทางสังคมเพื่อสร้างคลังปัญญาของเครือข่ายชุมชนท้องถิ่น จำนวน 55 พื้นที่ ภายใต้การสนับสนุนของสำนักสนับสนุนสุขภาพชุมชน (สำนัก 3) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสุขภาพ (สสส.) ครอบคลุมพื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉยงเหนือ และภาคใต้ โดยใช้กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป็นเกณฑ์ในการประเมินผลลัพธ์ทั้งทางตรง (Direct Impact) และทางอ้อม (Indirect Impact) โดยมีขอบเขตของการศึกษาดังนี้

1. เป็นพื้นที่ของโครงการภายใต้การสนับสนุนของสำนักสนับสนุนสุขภาพชุมชน (สำนัก 3) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสุขภาพ (สสส.)
2. เป็นพื้นที่ที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วในปี 2568
3. เป็นพื้นที่ที่ได้รับการประเมินนวัตกรรมชุมชนท้องถิ่น ด้วยเครื่องมือทางวิชาการแบบประเมินนวัตกรรมทางสังคม [5]

4. วิธีการศึกษา

4.1 รวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) จากฐานข้อมูลโครงการนวัตกรรมทางสังคมเพื่อสร้างคลังปัญญาของเครือข่ายชุมชนท้องถิ่น ภายใต้การสนับสนุนของสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก 3) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

(1) การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโครงการตำบลสุขภาวะที่เป็นพื้นที่ต้นแบบและมีศักยภาพ จำนวน 55 พื้นที่ ครอบคลุม 4 ภูมิภาคทั่วประเทศ ซึ่งดำเนินการเสร็จสิ้นในปี 2568

(2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล มีการประเมินข้อมูลจากรายงานผลการดำเนินงานของโครงการ โดยใช้แบบประเมินนวัตกรรมทางสังคม [5] ซึ่งครอบคลุม 4 มิติสำคัญ ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไปและระบบการจัดการ (2) องค์ประกอบนวัตกรรมทางสังคม (3) ผลกระทบต่อสังคมตามกรอบ SDGs และ (4) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย โดยมุ่งเน้นไปที่การใช้ข้อมูลที่ได้จากส่วนผลกระทบต่อสังคมตามกรอบ SDGs

4.2 สถิติที่ใช้ในการศึกษา

เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงเน้นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงของ "รหัสพันธุกรรมความยั่งยืน" คือการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) [8] รวม 6 ระยะ ตั้งแต่การทำความเข้าใจกับข้อมูล การสร้างรหัส (Coding) ไปจนถึงการสรุปหมวดหมู่ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ส่วนที่สาม (ผลกระทบต่อสังคมตามกรอบ SDGs) ของแบบประเมิน การวิเคราะห์ผลร้อยละโดยใช้กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป็นเกณฑ์จำแนกผลลัพธ์ทั้งทางตรง (Direct Impact) และทางอ้อม (Indirect Impact) เพื่อระบุจุดร่วมของความสำเร็จในบริบทท้องถิ่น

5. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการประเมินการดำเนินการที่สะท้อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ผ่านการประเมินผลลัพธ์ของการสนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมทางสังคมจำนวน 55 พื้นที่ ดังแสดงในตารางที่ 1 และรายละเอียดด้านล่างนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินการดำเนินการที่สะท้อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)	ผลกระทบทางตรง		ผลกระทบทางอ้อม		ผลรวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เป้าหมายที่ 1 ยุติความยากจนทุกรูปแบบในทุกที่	7	12.73	31	56.36	38	69.09
เป้าหมายที่ 2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน	13	23.64	13	23.64	26	47.27
เป้าหมายที่ 3 สร้างหลักประกันการมีสุขภาพที่ดี และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกช่วงวัย	55	100.00	0	0.00	55	100.00
เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต	9	16.36	33	60.00	42	76.36
เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศ และเพิ่มบทบาทของสตรีและเด็กหญิงทุกคน	1	1.82	8	14.55	9	16.36

ตารางที่ 1 ผลการประเมินการดำเนินการที่สะท้อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) (ต่อ)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)	ผลกระทบทางตรง		ผลกระทบทางอ้อม		ผลรวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เป้าหมายที่ 6 สร้างหลักประกันเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล ให้มีการจัดการอย่างยั่งยืนและมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน	4	7.27	16	29.09	20	36.36
เป้าหมายที่ 7 สร้างหลักประกันว่าทุกคนเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ในราคาที่สามารถซื้อหาได้ เชื่อถือได้และยั่งยืน	2	3.64	6	10.91	8	14.55
เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลิตภาพและการมีงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน	8	14.55	32	58.18	40	72.73
เป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม	5	9.09	23	41.82	28	50.91
เป้าหมายที่ 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ	9	16.36	23	41.82	32	58.18
เป้าหมายที่ 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ มีความครอบคลุม ปลอดภัย ยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงและยั่งยืน	42	76.36	11	20.00	53	96.36
เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน	19	34.55	16	29.09	35	63.64
เป้าหมายที่ 13 ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น	9	16.36	13	23.64	22	40.00
เป้าหมายที่ 14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	1	1.82	1	1.82	2	3.64
เป้าหมายที่ 15 ปกป้อง ฟื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรม	0	0.00	12	21.82	12	21.82
เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ	7	12.73	15	27.27	22	40.00
เป้าหมายที่ 17 เสริมความเข้มแข็งให้แก่กลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูสภาพหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน	55	100.00	0	0.00	55	100.00

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินการดำเนินการที่สะท้อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ผ่านการประเมินผลลัพธ์ของการสนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมทางสังคมจำนวน 55 พื้นที่ ภายใต้การสนับสนุนของสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก 3) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ทุกภูมิภาคของประเทศไทย พบข้อค้นพบสำคัญที่ชี้ให้เห็นถึงพลวัตการขับเคลื่อนความยั่งยืนในบริบทท้องถิ่นไทย ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผลกระทบทางตรงต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่า ปัจจัยแกนกลางแห่งความสำเร็จและการบูรณาการเงื่อนไขพื้นฐานสู่ความยั่งยืน มีข้อค้นพบเชิงประจักษ์ว่าเป้าหมายที่มีค่าความสอดคล้องในภาพรวมสูงสุดถึงร้อยละ 100 ในทุกพื้นที่ คือ

เป้าหมายที่ 3 (การสร้างหลักประกันการมีสุขภาพที่ดีและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกช่วงวัย) และ เป้าหมายที่ 17 (การเสริมความเข้มแข็งให้แก่งlobal governance และฟื้นฟูสภาพหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน) โดยทั้งสองเป้าหมายทำหน้าที่เป็นเงื่อนไขพื้นฐานและกลไกเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการขับเคลื่อนความยั่งยืนระดับพื้นที่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า เป้าหมายที่ 3 มุ่งเน้นการสร้างสุขภาพของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับนิยามสุขภาพตามสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ครอบคลุมทั้งมิติทางกาย จิต ปัญญา และสังคม [19] ทั้งนี้สุขภาพไม่ได้เป็นเพียงเป้าหมายปลายทาง แต่เป็นรากฐานสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น และ เป้าหมายที่ 17 ในฐานะกลไกการบริหารจัดการความสำเร็จ ต้องเกิดจากการบูรณาการและบริหารจัดการภาคีเครือข่ายข้ามภาคส่วนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันเชิงประจักษ์ว่าการขับเคลื่อนโดยใช้กลไกความร่วมมือและหุ้นส่วนการพัฒนาเป็นปัจจัยที่หนุนเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายชุมชนสามารถยกระดับสู่การจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นผลกระทบทางตรงต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ค้นพบในประเทศไทยสอดคล้องกับการศึกษาในทวีปยุโรป กรณีศึกษาความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพในสถานการณ์ COVID-19 ในประเทศอังกฤษ [10] พบว่าสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีเป็นความสำเร็จที่แท้จริงของการพัฒนาสังคม โดยการใช้สุขภาพของประชากรเป็นตัวชี้วัดว่าสังคมมีการพัฒนาอย่างเป็นธรรมและยั่งยืนหรือไม่ หากสุขภาพคนในสังคมแย่ลงหรือมีความเหลื่อมล้ำสูง แสดงว่าการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในภาพรวมกำลังเผชิญกับปัญหา อีกทั้งการศึกษา ยังพบทิศทางที่สอดคล้องกันว่า การมีส่วนร่วมทางสังคมโดยการเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมหรือเป็นสมาชิกของชุมชนด้วยความสมัครใจ จะส่งผลกระทบเชิงบวกในมิติสุขภาพของสมาชิกในชุมชน และมีผลไปถึงมิติความสุขภาพในอีกด้วย [1]

ประเด็นที่ 2 ผลกระทบทางอ้อมต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า แม้การดำเนินโครงการจะมีจุดเริ่มต้นจากการมุ่งเน้นมิติด้านสุขภาพ แต่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้ขยายขอบเขตและส่งผลกระทบทางอ้อมไปยังเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติอื่นอย่างเป็นพลวัต โดยมีประเด็นเป้าหมายที่น่าสนใจ ดังนี้ เป้าหมายที่ 11 (ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ มีความครอบคลุม ปลอดภัย ยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงและยั่งยืน) มีค่าความสอดคล้องในภาพรวมสูงถึงร้อยละ 96.36 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการยกระดับพื้นที่สู่การเป็นชุมชนสุขภาพที่น่าอยู่และมีความปลอดภัยอย่างเป็นรูปธรรม เป้าหมายที่ 4 (สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต) พบระดับความสอดคล้องของผลลัพธ์ร้อยละ 76.36 ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างการสร้างเสริมสุขภาพกับการส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ของคนในชุมชน และเป้าหมายที่ 8 (ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลิตภาพและการมีงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน) มีค่าความสอดคล้องรวมอยู่ที่ร้อยละ 72.73 ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างมิติด้านสุขภาพกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ตลอดจนการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อลดความเปราะบางของครัวเรือนในระดับพื้นที่ ประเด็นนี้มีความท้าทายอย่างมากในอนาคต การศึกษาในบริบทของสถาบันวิชาการ เช่น มหาวิทยาลัย ส่วนงานภาครัฐ เป็นต้น พบว่าการพัฒนาอย่างยั่งยืนยังคงเป็นคำตอบในการบริหารจัดการและการพัฒนาสังคมในมิติต่าง ๆ ในปัจจุบัน โดยการพัฒนาอย่างยั่งยืนจะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม การที่จะทำให้เกิดความสมดุลของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้นั้น จะต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับสังคมไทย [7]

ประเด็นที่ 3 การบูรณาการผลกระทบต่อความยั่งยืน ผลการศึกษานอกเหนือจากเป้าหมายหลักและผลกระทบเชิงพลวัตที่โดดเด่นแล้ว ยังพบว่านวัตกรรมทางสังคมของเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นมีความสามารถในการบูรณาการมิติต่าง ๆ ของการพัฒนาที่ยั่งยืนจนปรากฏค่าความสอดคล้องในภาพรวมสูงกว่าร้อยละ 50 ในอีกหลายประเด็นสำคัญ ซึ่งสะท้อนถึงการแก้ปัญหาเชิงซ้อนในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบ ดังนี้ มิติด้านการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมทางสังคม ได้แก่ เป้าหมายที่ 1 (ยุติความยากจนทุกรูปแบบในทุกที่) มีความสอดคล้องรวมร้อยละ 69.09 และเป้าหมายที่ 10 (ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ) มีความสอดคล้องรวมร้อยละ 58.18 ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นว่านวัตกรรมสุขภาพมีบทบาทสำคัญในการสร้างระบบคุ้มครองทาง

สังคมที่ช่วยบรรเทาความยากจนและลดช่องว่างทางสังคมให้แก่กลุ่มคนเปราะบางในพื้นที่ มิติด้านการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ได้แก่ เป้าหมายที่ 12 (สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน) มีค่าความสอดคล้องรวมร้อยละ 63.64 แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างสุขภาวะชุมชนกับการจัดการทรัพยากรและการบริโภคที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของเศรษฐกิจหมุนเวียนในระดับท้องถิ่น และ มิติด้านโครงสร้างพื้นฐานและนวัตกรรม ได้แก่ เป้าหมายที่ 9 (สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม) พบระดับความสอดคล้องรวมร้อยละ 50.91 ซึ่งยืนยันว่าโครงการนวัตกรรมทางสังคมเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ แต่เป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาและนวัตกรรมที่ทำให้ชุมชนสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษานี้สอดคล้องกับประเด็นนวัตกรรมชุมชนกับการเชื่อมโยงเศรษฐกิจชุมชนเพื่อสร้างความยั่งยืน โดยพบว่านวัตกรรมในชุมชนล้วนเกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาหรือส่งเสริมชุมชนตามบริบทของพื้นที่ อีกทั้งยังสร้างการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยคนในชุมชนและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเครือข่ายภายในและภายนอกชุมชนอีกด้วย [2]

6. สรุปผลการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จและกลไกการขับเคลื่อนงานพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ผลการศึกษาภาพรวมสะท้อนว่า (1) ปัจจัยแกนกลางแห่งความสำเร็จ พบว่า SDG 3 (สุขภาวะที่ดี) และ SDG 17 (หุ้นส่วนความร่วมมือ) มีความสอดคล้องสูงสุดถึงร้อยละ 100 ในทุกโครงการ โดย SDG 3 ทำหน้าที่เป็นฐานรากในการยกระดับคุณภาพชีวิตตามนิยามสุขภาวะองค์รวม ขณะที่ SDG 17 เป็นกลไกยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการภาคีเครือข่ายข้ามภาคส่วน ซึ่งเป็นปัจจัยชี้ขาดให้ท้องถิ่นยกระดับสู่การจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน (2) การสร้างผลกระทบเชิงพลวัต (Ripple Effect) แม้โครงการจะมุ่งเน้นมิติด้านสุขภาวะ แต่ผลลัพธ์ได้ขยายขอบเขตสู่เป้าหมายอื่นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะ SDG 11 (ชุมชนยั่งยืน) มีความสอดคล้องร้อยละ 96.36 สะท้อนประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่ปลอดภัย ตามด้วย SDG 4 (การศึกษาเท่าเทียม) ร้อยละ 76.36 และ SDG 8 (เศรษฐกิจและการจ้างงาน) ร้อยละ 72.73 ซึ่งแสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างสุขภาวะกับการพัฒนาศักยภาพมนุษย์และการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจฐานราก และ (3) การบูรณาการมิติความยั่งยืนที่ครอบคลุม พบว่า นวัตกรรมสังคมของชุมชนท้องถิ่นมีความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงซ้อน โดยปรากฏผลลัพธ์สูงกว่าร้อยละ 50 ในหลายมิติ เช่น การลดความเหลื่อมล้ำ (SDG 10 ร้อยละ 58.18) และขจัดความยากจน (SDG 1 ร้อยละ 69.09) และ การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน (SDG 12 ร้อยละ 63.64) รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา (SDG 9 ร้อยละ 50.91) ผลการศึกษายืนยันว่าโครงการเหล่านี้เป็นนวัตกรรมแบบองค์รวมที่สามารถตอบโจทย์วิถีชีวิตจริงและสร้างความยืดหยุ่นให้แก่ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาเกี่ยวกับรากฐานแห่งความยั่งยืนในบริบทนวัตกรรมทางสังคมท้องถิ่นไทย จึงสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ของรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย [16] ได้เสนอปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ที่หนุนเสริมความยั่งยืนในระดับพื้นที่ภายใต้กรอบ SDGs ประกอบด้วย (1) ความสอดคล้องประสานเชิงสถาบันและเอกภาพทางนโยบาย (Institutional and Policy Coherence): การอุบัติขึ้นของความสำเร็จในระดับชุมชนจำเป็นต้องอาศัยกลไกสนับสนุนจากภาครัฐที่มีความชัดเจนและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการบูรณาการนโยบายระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินงานเชิงพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการให้คำปรึกษาและการวางแผนพัฒนาเชิงรุกของหน่วยงานส่วนท้องถิ่น (2) พลังภาคีเครือข่ายและหุ้นส่วนความร่วมมือ (Network and Partnership): ปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาคส่วนต่างๆ ถือเป็นตัวเร่งปฏิบัติการสำคัญที่ทำให้การพัฒนาเกิดขึ้นจริงในระดับปฏิบัติการ การจัดระบบความร่วมมือข้ามภาคส่วนที่เข้มแข็งช่วยให้ชุมชนสามารถบูรณาการมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเข้าด้วยกันได้อย่างเป็นองค์รวม ซึ่งสะท้อนว่าทุนทางสังคมในรูปแบบเครือข่ายคือแรงขับเคลื่อนพื้นฐานของการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน และ (3) โครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาและกลไกการบริหาร

จัดการ: นอกจากปัจจัยข้างต้น ความยั่งยืนยังต้องอาศัยการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่เหมาะสม ควบคู่ไปกับการจัดระเบียบฐานข้อมูลและสถิติเชิงพื้นที่ที่แม่นยำ ตลอดจนการมีระบบบริหารจัดการที่มีเอกภาพ มีผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ที่ชัดเจน รวมถึงการมุ่งเน้นการพัฒนาขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ และการจัดสรรทรัพยากรทางการเงิน

ดังนั้นการศึกษานี้จึงถือเป็นข้อพิสูจน์เชิงประจักษ์ ที่สะท้อนว่า การสนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมทางสังคมภายใต้การสนับสนุนของสำนัก 3 สสส. มีศักยภาพในการปิดช่องว่างเชิงโครงสร้าง ซึ่งกระบวนการพัฒนาเชิงนโยบายแบบบนลงล่าง (Top-down Approach) ในอดีตไม่สามารถตอบสนองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังถือเป็นตัวแบบ (Model) ที่ชัดเจนของการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับพื้นที่ (SDGs Localization) โดยกระบวนการดังกล่าวคือ การปรับประยุกต์กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้ง 17 ประการ ให้สอดคล้องกับบริบทภูมิสังคม ความต้องการ และ ทุนทางสังคมของแต่ละท้องถิ่น กระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นจำเป็นต้องอาศัยกลไกการยกระดับขีดความสามารถของคนในพื้นที่ ควบคู่ไปกับการเสริมพลังทุนทางสังคม (Social Capital Empowerment) เพื่อเปลี่ยนผ่านจากต้นทุนทางวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ ให้กลายเป็นพลังอำนาจในการจัดระเบียบและบริหารจัดการโครงสร้างเชิงระบบภายในชุมชน [15] อันจะนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมและวิถีการดำเนินชีวิตที่เอื้อต่อสุขภาพและความยั่งยืนของสมาชิกในสังคมอย่างแท้จริง [17] โดยเปลี่ยนผ่านจากการนิยามเป้าหมายในลักษณะคำสั่งเชิงนโยบายจากส่วนกลาง สู่การสร้างพื้นที่สาธารณะกลางที่เอื้อให้ภาคประชาชนและชุมชนสามารถกำหนดทิศทางอนาคตของตนเอง ผ่านการสร้างสรรค "รหัสพันธุกรรมความยั่งยืน" (DNA of Sustainability)" ที่ออกแบบและสร้างกลไกขึ้นจากฐานรากบนปรัชญาของความยั่งยืนอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- [1] เฉลิมพล จงวิฑูรกิจ และ ยศ อมรกิจวิทย์. (2568). อิทธิพลร่วมของ มิติสุขภาพ มิติการมีส่วนร่วมทางสังคม และมิติด้านประชากรศาสตร์ ต่อความสุขของผู้สูงอายุไทย. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 8(2), 1-14.
- [2] ญาณิศา เผื่อนเพาะ และ ประสพชัย พลสุนนท์. (2564). นวัตกรรมชุมชนเชื่อมโยงเศรษฐกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน. *Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University*, 8(2), 32-44.
- [3] ณัฐภาณี บัวดี. (2564). นวัตกรรมทางสังคม: การจัดการตนเองของชุมชนสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน. *วารสารการจัดการและการพัฒนาท้องถิ่น*, 4(2), 81-101.
- [4] นิสา รัตนดิถก ณ ภูเก็ต และ สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2567). การพัฒนาตัวแบบการนำโครงการตำบลสุขภาพของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพไปปฏิบัติ. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 6(4), 54-71.
- [5] ปิยะวัฒน์ เจริญศักดิ์, นิสา รัตนดิถก ณ ภูเก็ต, ณัฐชนนพงศ์ เขียววรรณ, ปรียากร พันธุ์สุข และ เฉลิมพล จงวิฑูรกิจ. (2568). เครื่องมือการประเมินนวัตกรรมทางสังคม กรณีศึกษาโครงการตำบลสุขภาพ ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. *วารสารสาธารณสุขศาสตร์*. 1(2), 125-141.
- [6] สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ. (2568). *มติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 18: กลไกขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับพื้นที่*. <https://www.samatcha.org/file/2ad2f724-3c9d-45ce-ac92-02e8c705f423/preview>
- [7] ภาสกร บุญคุ้ม และรัตนา ด้วยดี. (2565). การพัฒนาที่ยั่งยืน: การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยงานวิจัยวารสารวิชาการ *ปชมท*, 12(1), 165-176
- [8] Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- [9] Independent Group of Scientists appointed by the Secretary-General. (2023). *Global Sustainable Development Report 2023: Times of Crisis, Times of Change*. New York: United Nations.
- [10] Marmot, M., Allen, J., Goldblatt, P., Herd, E. & Morrison, J. (2020). *Build Back Fairer: The COVID-19 Marmot Review. The Pandemic, Socioeconomic and Health Inequalities in England*. London: Institute of Health Equity.

- [11] Pradhan, P., Costa, L., Rybski, D., Lucht, W. & Kropp, P. J. (2017). A Systematic Study of Sustainable Development Goal (SDG) Interactions. *Earth's Future*, 5(11), 1169-1179.
- [12] The London School of Economics and Political Science (LSE). (2025). *Division of Powers and Decentralization Index*. London: LSE Press.
- [13] United Nations. (2012). *The Future We Want: Outcome Document of the United Nations Conference on Sustainable Development*. New York: United Nations.
- [14] นิสา รัตนดิลล ฌ ฎุเก็ท, ปิยะวัฒน์ เจริญศักดิ์, ณัฐชนพงษ์ เจริญวรรณ, ปรียากร พันธุ์สุข, เฉลิมพล จงวิฑูรกิจ, ณัฐกานต์ สิทธิสมาน, ศุภชัย เสนดา, วรณิษา ภูมินอก และ สุภัสษา เกิดยินดี. (2568). แนวทางการขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งภายใต้ความร่วมมือกับสถาบันวิชาการ. *วารสารการสร้างเสริมสุขภาพไทย*. 4(3), 294-305.
- [15] SDG Move. (2023). *Director Notes 27: ว่าด้วย SDG localization*. <https://www.sdgmovement.com/2023/04/26/director-notes-27-sdg-localization/>
- [16] มูลนิธิเพื่อการพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ (International Health Policy Program Foundation). *รายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย: มุมมองจากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างภาคส่วน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. 2567*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [17] ขนิษฐา นันทบุตร, พีรพงษ์ บุญสวัสดิ์กุลชัย, จารุณี สรภฤช, รัชตวรรณ ศรีตระกูล, อาริยา สอนบุญ, นิตาชล บุปผา และคณะ. (2556). *คู่มือการพัฒนาทักษะการวิจัยชุมชน ด้วยการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา แบบเร่งด่วน (Rapid Ethnographic Community Assessment Process; RECAP)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- [18] United Nations Global Compact. (2021). *Unlocking the Global Pathways to Resilience, Growth, and Sustainability for 2030, The 12th United Nations Global Compact-Accenture CEO Study*. <https://www.accenture.com/content/dam/accenture/final/accenture-com/document/Accenture-CEO-Study-United-Nations-Global-Compact.pdf>
- [19] สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2569). *แผนการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.